

המבקשת:

האגודה לזכויות האזרח בישראל

ע"י ב"כ עוה"ד דן יקיר ו/או דנה אלכסנדר ו/או אבנר
פינצ'וק ו/או מיכל פינצ'וק ו/או עאוני בנא ו/או לילה
מרגלית ו/או לימור יהודה ו/או עודד פלר ו/או טלי ניר
ו/או גיל גן-מור ו/או קרן צפריר ו/או נסרין עליאן ו/או
ראויה אבורביעה ו/או משכית בנדל ו/או רגד ג'ראיסי

מהאגודה לזכויות האזרח בישראל
רחוב נחלת בנימין 75, תל אביב 65154
טל': 03-5608185, פקס: 03-5608165

בעניין:

מדינת ישראל

המאשימה:

נגד

X ז"ל

הנאשם:

בקשה דחופה להסרת צו איסור פרסום

מוגשת בזאת בקשה לביטול ההחלטה מיום 4.3.10 על איסור הפרסום בתיק זה, וכן החלטת
ההבהרה מיום 27.6.10.

ואלה נימוקי הבקשה:

1. המבקשת הינה עמותה לזכויות אדם, האמונה בין השאר על ההגנה על חופש הביטוי, על זכות הציבור לדעת ועל עקרון פומביות המינהל.
2. ביום 13.5.10 התפרסמה באתר YNET ידיעה על האסיר X, שמוחזק בתא בבית הסוהר איילון בבידוד מלא. זמן קצר לאחר מכן הוסרה הידיעה מהאתר.

3. ביום 16.6.10 פנתה המבקשת ליועץ המשפטי לממשלה והביעה את דאגתה מהפרסום, לפיו עציר מוחזק בניתוק מן העולם החיצון, כשיש חשש לפגיעה בזכויותיו הבסיסיות. עוד ציינו, כי מעצרי סתר ומשפטים חשאיים סותרים את התפיסה הבסיסית במדינה דמוקרטית ופוגעים בזכות הציבור לדעת.

4. בתשובתו מיום 13.7.10 ציין עו"ד רוזנר, עוזרו הבכיר של היועמ"ש, כי על הפרשה הוטל צו איסור פרסום בהחלטת בית משפט נכבד זה מיום 4.3.10. עוד עולה מן המכתב, כי הצו לא הועבר כלל לכלי התקשורת אלא כעבור חודשיים וחצי, ביום בו פורסמה הידיעה באינטרנט, וכי למעלה מחודש לאחר מכן ניתנה החלטה מבהירה, לפיה הצו חל אף על תנאי הכליאה ופרטים על התא בו כלוא הנאשם. עוד צוין בתשובה, כי היועמ"ש והגורמים הרלבנטיים משגיחים, שזכויות הפרט נשמרות בכפוף להוראות הדין (העתק ההתכתבות מצ"ב).

5. בימים אלה נמסר למבקשת, כי הנאשם נפטר, וכי ככל הנראה שם קץ לחייו. נסיבות מצערות אלה מחייבות לבחון מחדש את ההצדקה לאיסור הפרסום ואת היקפו הגורף. כפי שיפורט להלן, עקרון פומביות הדיון, זכות הציבור לדעת וזכות הנאשם להליך הוגן מחייבים להימנע מהטלת איפול גורף על מעצרו של אדם או על משפט שמתנהל נגדו; הצורך בהסרת האיפול מתעצם כעת, נוכח חשיבות קיומה של בדיקה ציבורית שקופה לגבי מה שהתרחש במקרה דנן.

6. על חשיבותם הרבה של עקרון פומביות הדיון ושל זכות הציבור לדעת – זכות העומדת בפני עצמה והנגזרת גם מהזכות העילאית לחופש הביטוי - אין צורך להכביר מלים. עקרון הפומביות משמש אמצעי חיוני להבטחת ביקורת ציבורית חופשית על מערכת אכיפת החוק ועל מערכת המשפט. הוא מבטיח שקיפות ביחס לשיקולי המדינה בניהול חקירות ובהעמדת אנשים לדין, ומשמש ערובה מרכזית למניעת שימוש לרעה בסמכויות הנרחבות, הניתנות בידי רשויות החקירה. כפי ש"אור השמש הוא חומר החיטוי הטוב ביותר" – כך החושך והחשאיות מספקים קרקע פורייה לשרירות לב שלטונית ולפגיעות בלתי מוצדקות בזכויות אדם.

7. כפי שהדגישה השופטת דורנר באחת הפרשות:

"עקרון פומביות המשפט הינו מרכיב מרכזי במשטרנו הדמוקרטי, הקפדה מירבית עליו מהווה תנאי הכרחי לשמירה על תקינות ההליך השיפוטי ועל אמון הציבור בתי-המשפט... כלומר, ביסודו עומד גם חופש הביטוי, שהוא עצמו ניצב בראש החירויות שעליהן מבוססת תשתיתה הדמוקרטית של המדינה. אכן, בדומה לשאר זכויות-היסוד בשיטתנו, גם עקרון פומביות הדיון אינו מוחלט אלא יחסי... ברם, בהתנגשות בין זכויות מתחרות לבין עקרון פומביות הדיון, שביסודו כאמור, גם חופש הביטוי, נשמר לעקרון פומביות הדיון מעמד בכורה של "זכות עילאית" ... (ע"א 2800/97 ליפסון נ' גהל, פ"ד נג(3) 714, 718-719).

כן ראי ע"א 5185/93 היועץ המשפטי לממשלה נ' מרום, פ"ד מט(1) 318; ע"א 353/88 וילנר נ' מדינת ישראל, פ"ד מה (2) 444, 451: "...כבר הוטעם בפסיקה, שעל בתי המשפט להקפיד עד למאוד בשמירה על פומביות הדיונים שבפניהם ואל להם לחרוג ממנה אלא לאחר שקילה זהירה ועל דרך הצמצום... כל אימת שמתבקש בית-משפט להורות על סגירת הדלתיים הריהו ניצב, לא רק בפני הצורך להכריע בדבר קיומה של עילה העשויה לכאורה להוות בסיס לבקשה, אלא גם בדבר משקלם היחסי ההדדי של שיקולים ואינטרסים שונים וסותרים, מהם של הצדדים המתדיינים ומהם של כלל הציבור."

8. גורמי החקירה ובתי המשפט, כשאר רשויות השלטון, פועלים כנאמני הציבור. זו זכותו היסודית של הציבור לדעת על מהלכיהם ולנהל לגביהם שיח חופשי. פיקוח ציבורי על רשויות אכיפת החוק מהווה גם אמצעי חשוב לשמירת זכויותיהם של עצורים ונאשמים. מעצר, אשר עצם ביצועו מוסתר מהציבור, טומן בתוכו פוטנציאל מוגבר לפגיעה בלתי מוצדקת בזכויותיו החוקתיות של החשוד – לרבות הזכות לחירות.

9. אכן, ישנם מקרים בהם קיימת הצדקה להטלת איפול על חקירה שמתנהלת לזמן מוגבל, כדי לאפשר לרשויות לאסוף מידע באופן אפקטיבי. אולם מרגע שאדם נעצר בקשר לפרשה, ספק אם יכולה להיות הצדקה לחשאיות כה גורפת ולאורך זמן. מחד גיסא, לרוב אין זה סביר להניח, כי ניתן יהיה להסתיר את עצם ביצוע המעצר מאנשים אחרים, העשויים להיחקר בקשר לפרשה, ועל כן כוחן של התכליות, העשויות להצדיק את צו איסור הפרסום, נחלש באופן ניכר; מאידך גיסא, הדעת אינה סובלת כי במדינה דמוקרטית הרשויות תוכלנה לעצור אנשים בסודיות מוחלטת "ולהעלים" אותם מהעין הציבורית – מבלי שהציבור אף ידע כי בוצע מעצר.

10. זאת ועוד – המחיר החוקתי והפגיעה בזכות הציבור לדעת הכרוכים בביצוע מעצרים, שהציבור כלל אינו יודע על עצם קיומם, הם קשים במיוחד. עקרון המידתיות מחייב, כי ככל שקיים הכרח למנוע פרסומם של פרטים ספציפיים בקשר למעצרו של אזרח, הדבר ייעשה ללא איפול מוחלט.

11. כוחם של טיעונים אלה מתגבר עוד יותר לאחר הגשת כתב האישום.

12. מעל ומעבר לכך מחקרים רפואיים הוכיחו, כי החזקתו של אדם בבידוד - ואפילו לתקופה לא ממושכת – עלולה לגרום לנזקים נפשיים בלתי הפיכים. כל התאבדות של מי שמוחזק במשמורת שב"ס ובמיוחד לאור הנסיבות של המקרה שלפנינו מחייבת בדיקה וחקירה כדי לבחון אם סגל בית הסוהר נהג ברשלנות או אפילו אם עולה חשד לפלילים.

13. קיים אינטרס ציבורי חשוב וכבד משקל, שהציבור יוכל לעקוב אחר הבדיקה שתיעשה, ושמנגנוני ביקורת – כגון ועדת הפנים של הכנסת וכלי התקשורת – יוכלו לבדוק את שהתרחש. בין השאר חשוב לאפשר בהקשר זה קיום דיון ציבורי רציני סביב השלכות

הסודיות הגורפת במקרה כגון דא על זכויות העצור, בריאותו הנפשית ועוד.

14. סמכות בית המשפט להורות על איסור פרסום מעוגנת בסעיף 70 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984. ככל הוראה הפוגעת בזכויות יסוד חוקתיות, יש לפרש הוראה זו בצמצום. אין לאפשר מכוחה פגיעה בזכות הציבור לדעת אלא כמוצא אחרון, כאשר הדבר נדרש באופן הכרחי כדי למנוע פגיעה בביטחון המדינה, וכאשר הפגיעה עומדת במבחן המידתיות.

15. השארת הצו על כנו בנסיבות אלה עלול לעורר את החשש, שמא תכליתו למנוע דיון ציבורי חופשי בישראל אודות מעצרו של הנאשם, ולאפשר לרשויות לחקרו ללא מבטה הבוחן של התקשורת והציבור הרחב.

לפיכך מתבקש בית המשפט הנכבד לבטל את איסור הפרסום בתיק זה, ולחלופין לצמצמו כך שניתן יהיה לפרסם מידע על מעצרו של הנאשם, על מהות ההאשמות נגדו, על תנאי כליאתו ועל נסיבות מותו.

22 בדצמבר 2010

דן יקיר, עו"ד
ב"כ המבקשת